

30 OKT 2009

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

JUSTISDEPARTEMENTET	
02 NOV 2009	
SAKSNR.:	200904400
AVD./KONT./BEH.:	LOV/ES/LE
DOK.NR. 22	ARKIVKODE:

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref
200904400

Vår ref
200903789-/EMS

Dato
20.10.2009

Høring Etterkontroll av personopplysningsloven

Vi viser til Justisdepartementets brev av 3. Juli d.å.

Definisjoner – punkt 1

Personopplysningsloven mangler definisjoner av aidentifiserte og pseudonyme personopplysninger. Disse begrepene er definert i helseregisterloven og i helseforskningsloven. Bruk av denne formen for personopplysninger er svært relevant også i annen forskning, og begrepene benyttes også i stor grad av Datatilsynet. Det bør derfor være klart hva som ligger i begrepene, særlig av hensyn til forutberegneligheten for forskere som i stor grad må forholde seg til personopplysningslovens bestemmelser.

Helse- og omsorgsdepartementet har for øvrig utgitt et rundskriv om pseudonyme opplysninger.

I høringsnotatet drøftes kravet til identifikasjon. Det fastslås at pseudonymiserte opplysninger kan betraktes som personopplysninger, men at slike personopplysninger under visse forutsetninger vil representere en mindre personvernrisiko og at anvendelsen av personvernregelene derfor kan være mindre streng. På bakgrunn av drøftelsen om pseudonymiserte personopplysninger foreslår departementet at personopplysningsloven § 2 nr. 2. kan få en ny ordlyd. Det bes om høringsinstansenes syn.

Kunnskapsdepartementet (KD) vurderer det i utgangspunktet som positivt at det vurderes en unntaksbestemmelse for personopplysninger som har gjennomgått en nærmere spesifisert pseudonymiseringsprosess og derfor vil representere en mindre personvernrisiko.

Når det gjelder forslaget om å unnta strengt pseudonyme opplysninger fra personopplysningsloven, antar vi at dette vil være avhengig av at begrepet "pseudonyme opplysninger" er definert. Etter helseregisterloven og helseforskningsloven anses dette som helseopplysninger/personopplysninger. KD mener at reguleringen av pseudonyme opplysninger bør være sammenfallende i helseregisterloven og helseforskningsloven på den ene side og personregisterloven på den annen side. En slik harmonisering vil gjøre regelverket lettere tilgjengelig for brukerne.

Humant biologisk materiale – punkt 1

I høringsnotatet s. 11 annet avsnitt skriver departementet at det kan ha gode grunner for seg å presisere i personopplysningsloven at humant biologisk materiale ikke er personopplysning. KD er i prinsippet enig i at en slik presisering kan være nyttig. Vi ser imidlertid at det kan bli lite konsistens i lovverket. Helseforskningsloven er vedtatt og trådt i kraft etter at utredningen ble levert. Etter Helseforskningsloven er humant biologisk materiale å anse som personopplysning.

Biobankloven gjelder nå kun såkalte behandlingsbiobanker, mens opprettelse av forskningsbiobanker reguleres av helseforskningsloven. Helseforskningslovens saklige virkeområde er begrenset til medisinsk og helsefaglig forskning på mennesker. Dersom humant biologisk materiale benyttes i annen type forskning og, det klart sies at humant biologisk materiale ikke er en personopplysning, kan slik annen bruk av humant biologisk materiale havne i ett rettstomt rom. Det bes om at departementet klargjør hvorvidt dette blir konsekvensen av en eventuell slik stadfestelse før avgjørelse tas. Etter KDs oppfatning vil det være uheldig og skape et unaturlig skille for bruk av humant biologisk materiale avhengig av hva slags forskning det blir brukt det til.

Plassering av nåværende § 11 grunnkrav – punkt 4

Grunnkravene til behandling av personopplysninger er nedfelt i personopplysningsloven § 11. Kunnskapsdepartementet støtter forslaget om at § 11 kommer før § 8 og § 9, da dette fremstår som en mer naturlig plassering. § 11 viser til at det må finnes et behandlingsgrunnlag i § 8 og/eller § 9 for at behandlingen av personopplysninger skal kunne gjennomføres, men det er også flere andre grunnvilkår som må være oppfylt. Ved å flytte § 11, oppnår man en mer naturlig og kronologisk oppbygning av personopplysningslovens bestemmelser, noe som vil gjøre loven mer brukervennlig.

Sammenslåing av nåværende § 8 og § 9 bestemmelser om behandlingsgrunnlag – punkt 4

Høringsnotatet redegjør for et forslag om å slå sammen de to gjeldende bestemmelser for behandlingsgrunnlag, slik at man i stedet for en bestemmelse for behandlingsgrunnlag for ikke-sensitive personopplysninger og en bestemmelse med ekstravilkår for behandling av sensitive personopplysninger, får et skille mellom primære og sekundære behandlingsgrunnlag. Det fremgår av høringsnotatet at hensikten er at det skal bli enklere å orientere seg i bestemmelsene om behandlingsgrunnlag.

KD er usikker på hvorvidt den foreslåtte endringen vil medføre en slik forenkling. Ved å innføre en kategori av primære behandlingsgrunnlag som skal prioriteres, innfører man en ny og trolig mer tungvindt prosess. Dette fordi en slik oppbygning vil kreve at når den behandlingsansvarlige skal vurdere om grunnkravet om behandlingsgrunnlag er oppfylt, må de primære kravene gjennomgås før de sekundære kan vurderes. For enkelte behandlinger av personopplysninger er det relativt klart at det er de sekundære grunnlag som er aktuelle. Det blir da kunstig, og ikke minst ressurskrevende, å kreve at den behandlingsansvarlige først skal gjennomgå de primære og kanskje også måtte begrunne hvorfor de ikke er oppfylt.

For bruk av personopplysninger i forskning, er det som hovedregel aktuelt å basere behandlingen av personopplysninger på samtykke eller grunnlaget allmenn interesse/samfunnets interesse i § 8/§ 9. Det vil da fremstå som et unødvendig hinder dersom alle de primære grunnlagene må vurderes først. Det understrekes videre at oppbygningen med to bestemmelser stammer fra personvern direktivet og er relativt likt utformet i andre lands lovgivning.

Bruk av bestemmelsene er dessuten nå godt innarbeidet i praksis hvilket taler for at en stor strukturell endring ikke bør innføres.

Mindreåriges personvern – punkt 8

Det er en mangel at det ikke finnes noen regler som regulerer mindreåriges samtykkekompetanse i relasjon til behandling av personopplysninger.

Sett ut i fra ståstedet til en behandlingsansvarlig som ofte benytter seg av barns personopplysninger, er det forvanskende at det ikke finnes egne bestemmelser om barns samtykkekompetanse. Det kan medføre at barnet ikke får anledning til å samtykke selv der dette er det korrekte etter gjeldende rett. Dette fremstår nok som en særlig utfordring for forskere innen medisin og helsefag som er vant til å forholde seg til aldersintervallene for samtykkekompetanse nedfelt i helseregisterloven og pasientrettighetsloven. KD anbefaler derfor at også personopplysningsloven får aldersregulert samtykkekompetanse tilsvarende helseregisterloven.

I henhold til gjeldende retningslinjer kan mindreårige som har fylt 15 år som hovedregel selv samtykke til innhenting og bruk av egne personopplysninger. Lånekassen har lagt dette til grunn blant annet i utviklingen av nettstedet som

nettsøknad for elever i videregående skole. Dersom forholdet til mindreåriges personvern skal reguleres, støtter vi derfor utredernes utgangspunkt som er å gi barn over 15 år adgang til å opptre på egen hånd.

Personvernombud – punkt 9

KD støtter forslaget om å få en egen bestemmelse om etablering av personvernombud i personopplysningsloven. Dette vil gi ordningen en tydeligere status. Det bør i den forbindelse likevel ikke stilles for mange krav til et personvernombud. Det viktigste er at personvernombudet kan fungere som en ressursperson innen personvern for den/de virksomhet(er) som har oppnevnt vedkommende, hvilket har vist seg å fungere godt bl.a. innen forskningssektoren.

Mange universiteter og høyskoler og andre forskningsinstitusjoner har benyttet seg av personvernombud bl.a. for å lette konsesjonssøknadsprosessen for behandling av sensitive personopplysninger i forskningsprosjekter. Forskningssektorens erfaring er at også eksterne ombud, som Norsk samfunnsvitenskapelig datatjenester, kan gjøre denne jobben godt. KD vil påpeke at det ikke bør kreves at personvernombud skal være interne eller at muligheten til å være personvernombud for flere behandlingsansvarlige fjernes.

Personopplysningsloven og særlovgivningen – pkt. 10.

I rapporten foreslås særlig regulering innenfor ulike områder – for eksempel skolelovgivningen. Departementet forventer ikke at høringsinstansene kommer med innspill til disse. Imidlertid ber departementet om høringsinstansenes syn på et konkret forslag til endring av personopplysningsloven – en klargjøring i forhold til taushetsplikten. Utrederne peker bla på at det kan være ulikhet når det gjelder begrepet ”sensitiv opplysning” personopplysningslovens § 2 nr. 8 og begrepet ”noens personlige forhold” i forvaltningslovens § 13. Utrederne peker på at det er behov for en opprydding i begrepsbruken for å oppnå sammenheng mellom sentrale begreper i offentlighetsloven, personopplysningsloven og forvaltningsloven. Det vil utvilsomt være hensiktsmessig med en avklaring av ulikhetene mellom de to nevnte begrepene.

Det kan være forhold som tilsier at enkelte opplysninger bør ansees som ”sensitive” i personopplysningslovens forstand, men som likevel ikke nødvendigvis vil måtte ansees som ”noens personlige forhold” i forvaltningslovens forstand. Vi antar at det vil være nyttig med en nærmere drøftelse av formålene med de ulike lovene og individets behov for beskyttelse før en tar standpunkt til forslaget.

Forslaget til lovforslaget til ny § 8 a) innebærer en påminnelse om forholdet mellom personopplysningsloven og lovbestemt taushetsplikt i særlovgivningen. Vi legger til grunn at taushetspliktbestemmelsene i lovgivningen gjelder ved behandlingen av personopplysninger. På denne bakgrunn ser vi ikke helt behovet for bestemmelsen.

Med hilsen

Knut Børve (e.f.)
ekspedisjonssjef

Eva M. Sibbern
avdelingsdirektør